

Bartın Kent Meydanı Peyzaj Tasarımına İlişkin Revizyon Önerileri

Pınar BOLLUKCU^{1*}, Gizem CENGİZ GÖKÇE¹

¹ Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, BARTIN

Öz

Meydanlar toplanma, buluşma ve geçiş alanı olma özellikleri ile tarihten günümüze, kamusal dış mekânlar arasında; herhangi bir sınıf ayrımı olmaksızın insanlar tarafından sosyalleşmek amacıyla en çok kullanılan alanlardır. Meydanlar kentlere kent olma niteliğini katan önemli yapı taşlarıdır. Bir kent meydanının, herkes için erişilebilir, güvenli, kimlikli ve okunabilir olma özelliklerine sahip olması beklenmektedir.

Cumhuriyet Meydanı, peyzaj mimarlığı açısından değerlendirildiğinde alanın meydan kavramını karşılamadığı görülmektedir. Çalışmada; meydanın işlevsel-estetik yönden tasarım eksikliklerinin saptanması ve öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Cumhuriyet Meydanı (6000 m²), Batı Karadeniz Bölgesi'nin Bartın ilinde yer almaktadır. Gelişim süreci devam etmekte olan Bartın'ın nüfusu TÜİK (2018) verilerine göre 193.577'dir. Alanda; mekânsal algılanma ve alan kullanımları arasındaki uyum açısından eksiklikler bulunmaktadır. Bununla birlikte; aktivite çeşitliliği, kentsel donatı ve bitkisel materyal yetersizliği de göze çarpmaktadır.

Sonuç olarak Bartın Kenti'nin odağında bulunan bu alanın, meydan niteliğini ön plana çıkaracak 3 farklı peyzaj tasarımı yapılmıştır. Tasarım aşamasında "Erişilebilir, Güvenli, Kimlikli ve Okunabilir" olma ilkeleri ön planda tutulmuştur. Bu tasarımların kente estetik ve işlevsel açıdan katkı sağlaması, kentsel simgeleri barındırması ve kullanıcıya toplanma-buluşma-geçiş alanı oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bartın, kentsel mekân, kamusal alan, meydan, peyzaj tasarımı.

Revision Suggestions for Landscape Design of Bartın City Square

Abstract

Squares are the most used areas among public outdoor spaces for socializing by people without any class distinction for gathering, meeting and transition areas from past to present. Almost every city has a square. The squares are important corner stones that make a city be a city. It is expected that an urban square will have the characteristics of being accessible, secure, identifiable and legible for all.

When it is evaluated in terms of landscape architecture discipline, it is seen that Cumhuriyet Square does not fully meet the concept of square. In the study, it is aimed to identify the design deficiencies of the field in the functional-aesthetic direction and to offer suggestions.

Cumhuriyet Square (6000 m²) is located in the Bartın province of the West Black Sea Region. The population of Bartın, whose development process is still ongoing, is 193.577 according to TÜİK (2018) data. In the field; there are deficiencies in terms of spatial perception and the harmony between area usage. However; activity diversity, urban equipment and lack of plant material are also striking.

As a result, 3 different landscape designs of this area, which is located in the center of Bartın, have been made to bring the square into the forefront. The principles of being "Accessible, Secure, Identity, and Legible" during the design phase are kept on the frontline. These designs are expected to contribute to the city in terms of aesthetic and functionality, as well as to and create a space for user gathering-meeting-transition including urban symbols.

Keywords: Bartın, urban space, public space, square, landscape design.

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Gizem Cengiz Gökçe (Dr.); Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 74100, Bartın-Türkiye. Tel: +90 (378) 223 5129, Fax: +90 (378) 223 5062, E-mail: gcengiz@bartin.edu.tr ORCID: 0000-0001-9888-8623

Geliş (Received) : 25.12.2018
Kabul (Accepted) : 05.03.2019
Basım (Published) : 15.04.2019

1. Giriş

Kentlerde yaşayan bireylerin, kentsel dış mekân kullanımları ve buna bağlı olarak yaşam kaliteleri, hızlı kentleşmenin etkisi altındadır (Kariminia vd., 2015; Zakariya vd., 2014). Kentsel yaşamda; geçmişten günümüze kadar en yaygın kullanımın kentsel açık alan kullanımı olduğu görülmektedir (Özer ve Ayten, 2005). Kentli bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için doğal alanlar kadar, yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen ve belirli amaçlara yönelik tasarlanmış kentsel açık alanlara da gereksinim duyulmaktadır (Lenzholzer ve Van Der Wulp, 2010; Sağlık vd., 2014). Kentsel açık alanların en belirgin örnekleri “Kent Meydanları” olarak karşımıza çıkmaktadır (Özer ve Ayten, 2005).

Şahinler’e (1964) ve Gültekin’e (1996) göre bireylerin kent meydanlarına toplanma, ortak paylaşımlarda bulunma, alışveriş vb. nedenlerle ihtiyaç duyduğu ve bu durumun hemen hemen tüm kültürel toplumlar için geçerli olduğu görülmektedir (Bağbaşı, 2010). Tarihe bakıldığında kent meydanları; kentsel yaşamla birlikte değişime uğrayan ve sosyo-kültürel, siyasal ve ticari amaçlar olmak üzere birçok farklı amaç için kullanılan kamusal alanlar olmuşlardır (Erdönmez ve Akı, 2005; Özer ve Ayten, 2005; Zakariya vd., 2014).

Toplumsal yaşamların sürdürüldüğü alanlardan olan kentler; insan yaşamı üzerinde önemli etkiye sahiptir. Tüm kentsel açık alanlar, kentlerde yaşayan bireylerin “kentli kültürü” yaratacağı toplumsal/davranışsal uzlaşma alanları olarak tanımlanmaktadır. Bu alanlar, toplumlar ve toplumları oluşturan bireyler arasında iletişimin sağlanması noktasında öneme sahiptir (Erdönmez ve Akı, 2005).

Kent meydanları; kent içinde bağlantıların kurulduğu önemli aksların, kentsel aktivitelerin yoğunlaştığı alanlara doğru genişlemesiyle oluşmaktadır. Kentlerde toplanmayı ve birlikteliği sağlamanın yanı sıra kent meydanları, odak noktası fonksiyonu da içermektedir. Gültekin’e (1996) göre; kent meydanlarında kullanılan her bir donatı elemanı (anıt, heykel, çeşme vb.) görsel çekim ya da vurgu etkisi yaratmaktadır. Bu donatı elemanları ile kentsel alanın algılanması kolaylaşmakta ve alan içinde yönlendirme sağlanmaktadır (Bağbaşı, 2010).

Moughtin’e (1992) ve Uçak’a (2000) göre; meydanların sınıflandırılmasında iki ölçüt temel alınmaktadır: Fonksiyon ve Form. Bu iki ölçüt aynı derecede öneme sahiptir (Bağbaşı, 2010). Meydanın fonksiyonu; meydanın erişilebilirliği, okunabilirliği ve güvenliği bakımından değerlendirilmelidir. Form ise; kimlik ve estetik görünüm açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir ölçüttür.

Kent meydanları, kentlerin sahip olduğu kimliği vurgulamakta ve kentlere değer katan yaşam odakları olarak önem taşımaktadır (Özer ve Ayten, 2005). Ancak günümüzde; asıl amacının dışında (otopark, pazar yeri vb.) kullanımlar nedeniyle özgün yapılarını kaybetmektedir. Şekil 1’de önemli kent meydanları örnek olarak verilmiştir.

Şekil 1. Önemli kent meydanlarına örnekler: a) Aşk çeşmesi/Roma, b) Kızıl Meydan/Moskova, c) Times Meydanı/Newyork, d) Old Town Meydanı/Prag, e) Dam Meydanı/Amsterdam, f) Taksim Meydanı/İstanbul, g) Vatikan, h) Old Town-Stare Miasto/Varşova.

Altuğ'a (2004) göre; ülkemizde yapılan yanlış peyzaj uygulamaları, mekânsal sorunlara kısa vadede çözüm getirmekte, bu nedenle de görsel kaliteyi olumsuz yönde etkilemektedir. Estetik kaygıdan uzak olmasının yanı sıra fonksiyonel olmayan mekânların yaratılması uzun vadede ise daha farklı boyutlarda ekonomik sorunlara neden olmaktadır (Altuğ ve Gülgün, 2005). Bu yaklaşımla üretilen alanlar, kimliksiz ve niteliksel olarak yetersiz olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum ise; kentsel gelişimi olumsuz yönde etkilemektedir (Altuğ ve Gülgün, 2005).

Tüm bu bilgiler ışığında çalışmada, Cumhuriyet Meydanı'nın tasarımının işlevsel-estetik yönden eksikliklerini saptamak ve çözümüne yönelik öneriler sunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda alan, peyzaj tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiştir

2. Materyal ve Metot

2.1. Materyal

Batı Karadeniz Bölgesi'nin Bartın kent merkezinde yer alan Cumhuriyet Meydanı, çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. TÜİK (2018) verilerine göre 193.577 kişi olan nüfusuyla Bartın, gelişmekte olan küçük ölçekli bir şehirdir. Bartın Irmağı çevresinde konumlanmış olan kent merkezi; eski ve yeni yerleşim alanları, tarihi yapılar, simgesel unsurlar ve kamusal açık alanlara sahiptir. Peyzaj tasarım ilkeleri açısından değerlendirildiğinde; meydan niteliğinin zayıf olması, fonksiyonel ve estetik yönden eksikliklerinin olması Cumhuriyet Meydanı'nın çalışma alanı olarak seçilmesinde etkili olmuştur. Yaklaşık 6000 m² alan büyüklüğüne sahip olan Cumhuriyet Meydanı, Bartın'ın kentsel kamusal açık alanları içerisinde kullanıcılar tarafından tercih edilen önemli bir alandır. Şekil 2'de çalışma alanının ülke ve il içindeki konumu verilmiştir.

Şekil 2. Çalışma alanının konumu

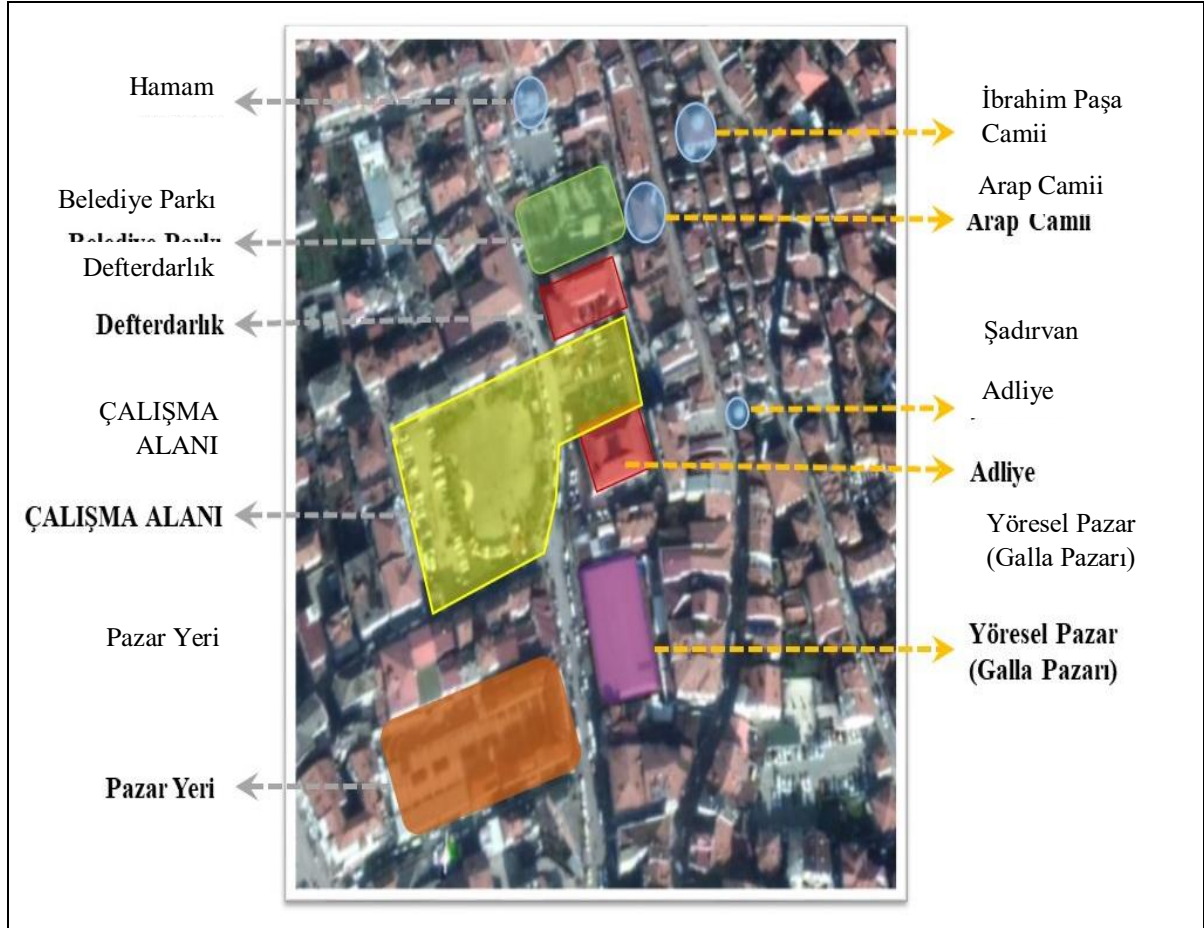
2.2. Metot

2016-2017 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Peyzaj Tasarımı Proje IV dersi kapsamında üretilen projeler arasından seçilen 3 proje bu çalışmada değerlendirilmiştir. Ders kapsamında yürütülen çalışmalar; peyzaj tasarım sürecinde ele alınan proje aşamalarına uygun olarak; Sörvey, Leke Plan, Avan Proje ve Kesin Proje olmak üzere 4 aşamada tamamlanmıştır. Sörvey çalışması; arazi çalışmaları, ilgili kurum-kuruluşlardan veri toplama ve kullanıcı isteklerini tespit etmeye yönelik olarak uygulanan anket çalışmasını içermektedir. Bu aşama 1/500 ölçeğinde hazırlanan planlarla tamamlanmıştır. İhtiyaç listesi ve bu listede yer alan fonksiyonlar arasındaki ilişkilerin belirlendiği leke plan aşamasında; alınan alan kullanım kararları, 1/200 ölçekli leke planlarda ifade edilmiştir. 1/100 ölçeğinde hazırlanan avan proje aşamasında peyzaj tasarımına ait ana çizgiler, kullanımlar ve kapladıkları büyüklükler ortaya konulmuştur. Alan kullanım kararları ile birlikte, tasarımda kullanılan donatıların kesinlik kazandığı ve tüm proje detaylarının belirlendiği son aşama 1/100 ölçeğinde hazırlanan Kesin proje aşamasıdır.

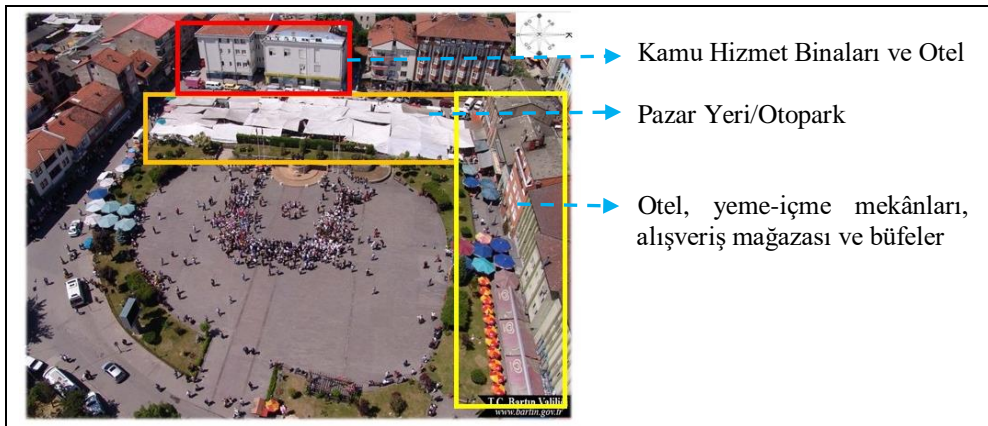
Bu çalışmada ise, ders kapsamında üretilen projeler arasından farklı konseptlere sahip 3 kesin proje değerlendirilmiştir. Çalışmada 3 aşamalı bir yöntem uygulanmıştır. Birinci aşamada, meydan kavramı ve meydan tasarım ilkeleri ile ilgili literatür araştırması yapılmış ve çalışma alanına ilişkin veri toplama (harita, anket, fotoğraf vb.) işlemi tamamlanmıştır. İkinci aşamada ise değerlendirilecek projelerin konsepti ve tasarımları, “Erişilebilirlik, Güvenlik, Kimliklilik ve Okunaklılık (EGKO)” ilkeleri açısından değerlendirilerek yorumlanmıştır. Son aşamada ise çalışma alanının meydan niteliklerini, belirlenen EGKO ilkeleri doğrultusunda ön plana çıkaracak peyzaj tasarım önerileri oluşturulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

Cumhuriyet Meydanı doğu, batı ve güney yönünden yollarla çevrilidir. Batı cephesi pazaryeri/otopark olarak kullanılmakta, hemen ardında kamu hizmet binaları ve otel bulunmaktadır. Kuzeyinde ise sıralı ve bitişik düzende bir yapı bloğu bulunmaktadır. Bu yapıların meydanla ilişkili olan giriş katlarında, yeme-içme mekânları, alışveriş mağazası ve büfeler yer almaktadır. Batı ve kuzey cephelerinde bulunan bitişik düzen yapılar, alana yarı kapalı meydan niteliği kazandırmaktadır. Alanın yakınında yöresel pazar (Galla Pazarı), belediye parkı, adliye ve defterdarlık binaları ile tarihi hamam, Arap Camii ve şadırvan gibi önemli noktalar konumlanmaktadır. Şekil 3’te çalışma alanının yakın çevre ilişkisi verilmişken şekil 4’te mevcut durum analizi verilmiştir.

Şekil 3. Çalışma alanının yakın çevre ilişkisi

Şekil 4. Çalışma alanının mevcut durum analizi

Çalışmada mevcut meydan ve doğusundaki kamu hizmet binalarının (adliye ve defterdarlık binaları) ortak kullanım alanları mekân organizasyonu açısından birlikte değerlendirilmiştir. Şekil 5'te çalışma alanı sınırları içinde kalan defterdarlık ve adliye binalarına ait fotoğraflar yer almaktadır.

Şekil 5. Çalışma alanı sınırları içinde kalan defterdarlık ve adliye binaları

Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan donatılara ilişkin tespit edilen sorunlara ait görseller şekil 6'da verilmiştir.

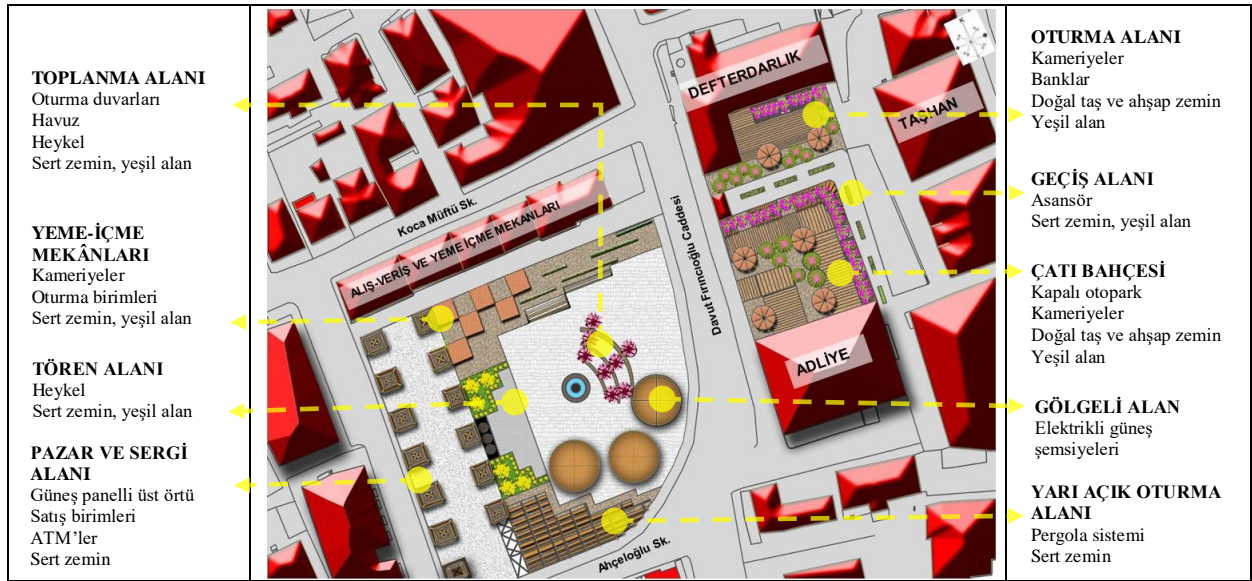

Şekil 6. a) Bankamatikler ve çevresi, b) Havuz ve heykel, c) Meydanda kullanılan sınır elemanları ve oturma birimleri, d) Meydanda kullanılan döşeme malzemesi, e) Meydan etrafındaki kaldırımda kullanılan döşeme malzemesi, f) Kamu kurumlarının bahçelerinde kullanılan sınır elemanlarında görülen sorunlar.

Cumhuriyet Meydanı'nın, mekân organizasyonu açısından eksiklikleri ile birlikte; aktivite çeşitliliği, kentsel donatı ve bitkisel materyal bakımından da yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan 3 farklı peyzaj tasarım projesi ve bu projelere ait detaylar aşağıda aktarılmıştır.

1. Öneri: Bu projede meydan, "Enerji" teması esas alınarak tasarlanmıştır (Şekil 7). Kullanıcı talepleri doğrultusunda; çok sayıda oturma ve yeme-içme alanını içerecek şekilde tasarlanmıştır. Mevcut meydanda yer alan kullanımlar değiştirilmemiş ancak çeşitlendirilmiştir. Alanın meydan niteliği kazanmasını engelleyen sınırlar kaldırılmış ve erişilebilir bir mekân olması sağlanmıştır.

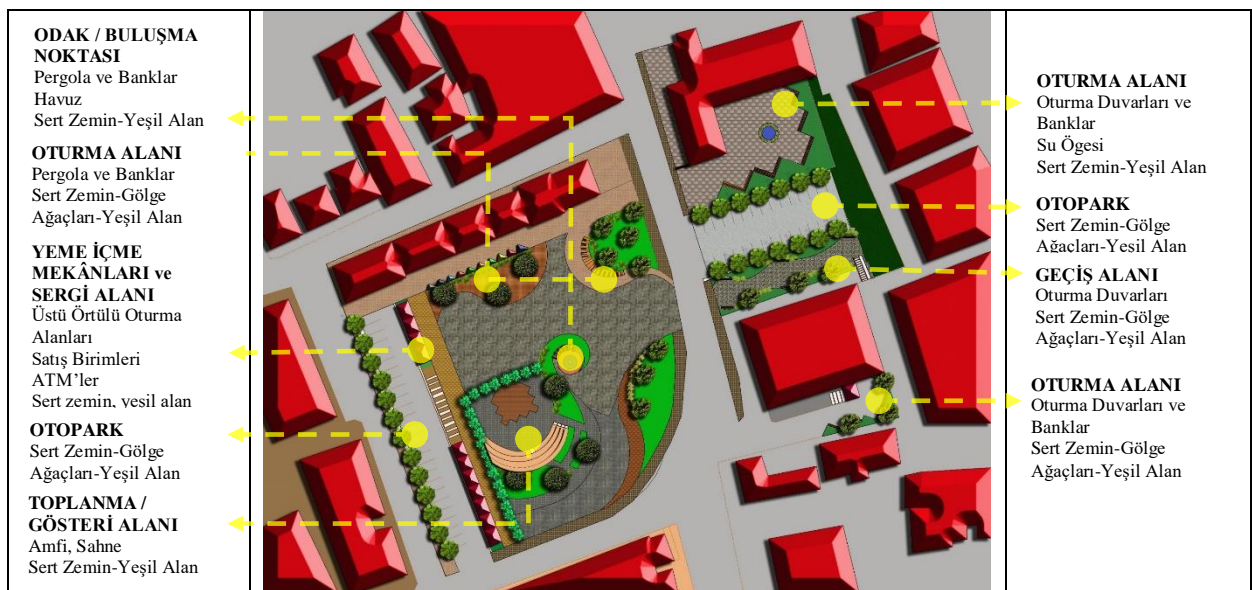
Enerji teması kapsamında; otoparkın yerine tasarlanan pazar alanında bulunan üst örtü elemanlarında güneş enerjisini elektrige dönüştüren paneller kullanılmıştır. Bu sayede alanın kendi enerjisini üretmesi amaçlanmıştır. Mevcut Atatürk büstü ve tören alanının fonksiyonu korunmuş, ancak tasarımı değiştirilmiştir. Meydanın merkezinde durgun su yüzeyi kullanılan küçük bir havuz ve Bartın kentinin geleneksel mimari özelliklerini taşıyan bir saat kulesi nesnesine yer verilmiştir. Saat kulesini merkez alan ve yay şeklinde tasarlanan oturma duvarı 3 sıra halinde kullanılmıştır. Aynı alanda 3 adet elektrikli güneş şemsiyesine yer verilmiştir. Güneş şemsiyesi sadece günün güneşli saatlerinde otomatik olarak güneşin yoğunluğuna göre açılıp, kapanabilen ve mekândan tasarruf sağlayan bir donatıdır. Tören alanının kuzey ve güneyinde tasarlanan sabit pergola ve kameriyeler, yeme-içme alanlarına hizmet eden yarı açık mekânlar olarak oluşturulmuştur.

Şekil 7. Birinci öneri peyzaj tasarım projesi

Kamu hizmet binalarının ortasında yer alan çalışma alanının diğer bölümü, çatı bahçesi şeklinde tasarlanmıştır. -3.00 m. kotunda tasarlanan 40 araçlık kapalı otopark alanının üstü entansif çatı düzenleme tekniği ile tasarlanmıştır. Bu sistem, çim, çalı ağaç ve ağaççık gibi bitkilerin kullanıldığı, çeşitli cansız materyallerden de yararlanan, rekreasyonel kullanıma da olanak sağlayan düz çatı düzenlemeleridir. Bu düzenlemelerde iyi derecede yalıtım, sulama, drenaj sistemlerinin kurulmuş olması ve düzenli bakımının yapılması gerekmektedir. Ekstansif düzenlemelere göre daha masraflıdır (Küçükerbaş, 1991). Ekonomik açıdan yüksek maliyet içeren bu tasarımda ücretli otopark ve enerji panelleri aracılığıyla elde edilen tasarruf alana girdi olarak yansımaktadır. Alanın bu bölümü, Davut Fıncıoğlu Caddesi ile Hükümet caddesi arasında bir geçiş alanı oluşturmaktadır. İki cadde arasındaki 3,5 m lik kot farkı arasındaki erişim Davut Fıncıoğlu Caddesi girişinde konumlanan asansör ile sağlanmıştır. Defterdarlık binasına erişimi ise Davut Fıncıoğlu Caddesi'nden ayrı bir girişle sağlanmakta; üst kotta oluşan yoldan kaynaklanan 3,5 m.lik duvar, bitkisel materyal ve Bartın kültürünü yansıtan rölyefler kullanılarak canlandırılmaktadır. Bu çalışmada kullanılan temel bitki türleri; *Cercis siliquastrum*, *Cupressus macrocarpa*, *Euonymus japonica*, *Lagerstroemia indica* ve *Wisteria sinensis*'tir.

2. Öneri: Kültür temasının işlendiği bu projede hedef, Bartın'ın tarihi zenginliğini yansıtan bir meydan tasarımı oluşturmaktır (Şekil 8). Bu kapsamda; döşeme materyali, oturma birimleri, çöp kutuları, aydınlatmalar, sınırlama elamanları ve plastik objeler gibi tüm donatı elamanlarında geleneksel değerler ön plana çıkarılmıştır.

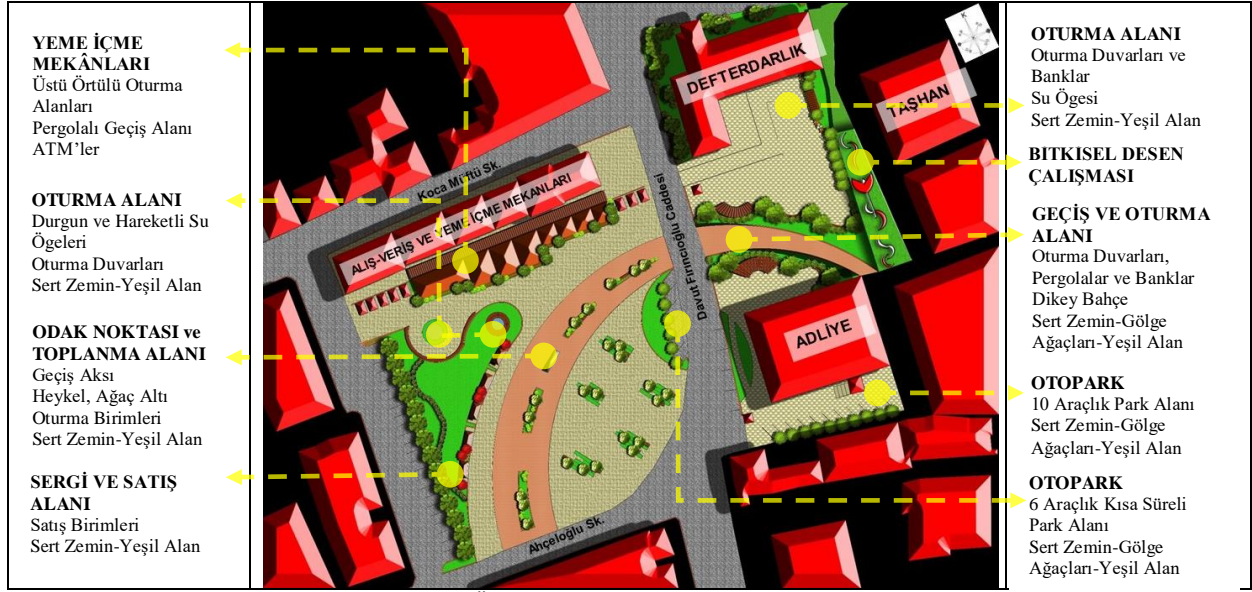

Şekil 8. İkinci öneri peyzaj tasarım projesi

Mevcutta bulunan otoparkın bir kısmı korunmuş ancak otel ve kamu hizmet binalarının bulunduğu yönde, otopark ağaçlandırması yapılmıştır. Bu bitkilendirme ile gölge etkisi oluşturulurken; hem estetik algıyı güçlendirmek hem de güvenliği artırmak hedeflenmiştir. Mevcutta bulunan pazaryeri mekânsal olarak otoparktan ayrılmış, kapladığı alan daraltılmış ve içinde satılan ürünler açısından niteliği değiştirilmiştir. Folklorik el işi ürünlerin satıldığı bir alışveriş sokağı oluşturulmuştur. Alışveriş sokağının merkezinde, açık oturma birimi olarak bir pergola tasarlanmıştır. Meydanın merkezinde bir odak/buluşma noktası oluşturması amacıyla durgun su içeren dairesel formlu bir havuz ve çevresinde dairesel bir oturma birimi tasarlanmıştır. Havuzu merkez alan spiral bir çizgi ile alanın güneyine bir amfi konumlandırılmıştır. Amfiyi mekân içerisinde sınırlandırmak amacıyla, sıralı düzende ibrelili bitkiler kullanılmıştır. Mevcutta bulunan yeme içme mekânlarının meydan ile ilişkisini artırmak amacıyla bu mekânların karşısına açık oturma alanları tasarlanmıştır. Bu çalışmada kullanılan bitki türleri; *Acer negundo*, *Acer palmatum*, *Cupressocyparis leylandii*, *Malus floribunda* ve *Salix babylonica*'dır.

Kamu hizmet binalarının ortasında kalan çalışma alanının diğer bölümünde, her iki binanın girişinin bulunduğu kısımlar kurumlara hizmet eden özel mekânlar olarak tasarlanmıştır. Bu alanlarda daha çok kurum çalışanları ve kullanıcıları için oturma duvarları ve banklar düşünülmüştür. Defterdarlık binasının önünde dairesel formlu küçük bir fiskiyeli havuz ile mekâna hareket kazandırılmıştır. İki cadde arasındaki ilişki, meydana gelen aynı kottaki sert zeminin kamu binalarının arasından geçecek şekilde devam ettirilmesiyle sağlanmış ve son noktada basamak/rampa ile çözümlenmiştir. Alanın orta bölümü 30 araçlık otopark olarak tasarlanmıştır.

3. Öneri: Cumhuriyet temasının işlendiği bu projede (Şekil 9); Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte başlayan Türkiye'nin modernleşme sürecini tasarım çizgileri ile yansıtmak ve dönemin mimari anlayışını meydana çevreleyen yapılarda canlandırmak hedeflenmiştir. Bu bağlamda sınırlar tamamen kaldırılmış ve meydana kuşatan yapılarda dönemin mimarisini yansıtan; dikdörtgen cam yüzeylerin, gri ve kiremit rengi tonlarının hâkim olduğu dış cephe düzenlemeleri önerilmiştir. Alanın güneyinden geniş bir açıyla başlayan ve daralarak kamu binalarının bulunduğu alana ulaşan, dönemi de simgeleyen kiremit renginin hâkim olduğu bir döşeme geçişi tasarlanmıştır. Bu geçişin orta noktası; aynı zamanda meydanın da merkezinde, Cumhuriyetin kurucusu Atatürk'ün heykeli yer almakta ve geçiş aksı boyunca ağaç altı oturma birimleri bulunmaktadır. Heykelin baktığı yönde geniş bir sert zemin düşünülmüştür. Oturma birimleri ve bitkisel düzenlemelerle zenginleştirilen bu alan, küçük resmi törenlerin yapılmasına da olanak sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Ana aksın paralelinde onu tekrarlayan başka bir çizgi ile hediye eşyaların satılabileceği bir alışveriş alanı düşünülmüştür. Bu birimlerin ardında kalan alan serbest kullanıma imkân sağlayabilecek geniş bir çim alan olarak tasarlanmıştır. Çim alanın kuzeyinde oturma duvarları ile oluşturulan ve ortasında fiskiyeli dairesel havuzun bulunduğu bir dinlenme alanı tasarlanmıştır. Tören alanından Atatürk heykeline bakıldığında, heykelin ardında görünen ve Cumhuriyetin yükselişini simgeleyen havuz, çim alanın ortasında da aynı büyüklükte durgun su yüzeyi olarak tekrarlanmıştır. Bu havuzun çevresinde de havuzu kuşatan bir oturma alanı oluşturulmuştur. Alanın kuzeyinde, mevcutta bulunan alış-veriş ve yeme içme mekânlarının meydana bakan yönünde üstü örtülü oturma alanları oluşturulmuş ve meydan yönündeki bölümleri bitkisel tasarımlarla canlandırılmıştır. Mevcut binalar ile yeme içme alanları arasında kalan bölüm pergolalı bir geçiş alanına dönüştürülmüştür. Alanın batısında mevcutta bulunan otopark küçültülerek, tek sıralı ve 24 araçlı bir otoparka dönüştürülmüş ve bitkilendirme yapılarak meydan ile bağlantısı kesilmiştir. Davut Fırıncıoğlu Caddesi yönünde 6 araçlık kısa süreli kullanılabilen otopark tasarlanmıştır. Kamu binalarının bulunduğu bölümde Davut Fırıncıoğlu Caddesi ile aynı kottan başlayan ana aks, +3,5 m kotuna %6 eğimli bir rampa ile ulaşmakta ve Hükümet Caddesi bağlantısı kesintisiz sağlanmaktadır. Yolun kenarında oluşan duvar, dikey bahçe tekniğiyle tasarlanmış ve her iki kamu binasının önünde oluşan özel mekâna fon oluşturulmuştur. Bu mekânlarda ağaç altı oturma birimleri ve pergolalar tasarlanmıştır. Bu projede *Acer negundo*, *Hibiscus rosa-sinensis*, *Jasminum fruticans*, *Lonicera nitida*, *Malus floribunda*, *Platanus orientalis* ve *Prunus cerasifera* bitkileri kullanılan temel türlerdir. Şekil 10'da bu projeye ait 3 boyutlu modellemeler verilmiştir.

Şekil 9. Üçüncü öneri peyzaj tasarım projesi.

Şekil 10. Üçüncü öneri peyzaj tasarım projesine ait modellemeler.

4. Sonuç ve Öneriler

Henüz kentsel gelişimini tamamlayamamış küçük ölçekli bir şehir olan Bartın'da, kentsel aktivitenin en yoğun yaşandığı noktalardan biri mevcut Cumhuriyet Meydanı'nın bulunduğu alandır. Kamusal açık alanlar içerisinde en yoğun kullanılanlardan biri de meydandır. Alan kentsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirildiğinde mevcut haliyle meydan niteliği taşımamaktadır.

Bir meydanın, kente estetik ve işlevsel açıdan katkı sağlamasının yanı sıra kentsel sembollerini barındırması ve

kullanıcıya toplanma-buluşma-geçiş alanı oluşturması “Erişilebilir, Güvenli, Kimlikli ve Okunaklı” olması beklenmektedir. Ayrıca alanın Bartın Kenti’nin prestijli bir noktasında bulunması, estetik ve fonksiyonel açıdan farklı tasarımların sergilenmesi beklentisini de artırmaktadır. Bu kapsamda, değerlendirilen projelere ilişkin sonuçlar ve kent meydanının geliştirilebilmesi yönünde öneriler aşağıda açıklanmaktadır.

(E) Erişilebilirlik; “Bir yerden, başka bir yere istenilen sürede, ekonomik, güvenli, konforlu ve çevresine zarar vermeden gidebilmek, gidilecek yerin yakınına yaklaşabilmek” (Kuntay, 2006) olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda incelendiğinde her üç projede de yaya ve araçla alana güvenli erişim kolaylıkla sağlanabilmektedir. Ayrıca projelerde erişim engeli bulunan tekerlekli sandalye kullanıcıları ile birlikte; merdiven çıkma güçlüğü çekenlerin, bebek arabası kullananların, bisikletlilerin de kesintisiz erişimi sağlanmıştır. Ana akslar üzerinde kullanılan kılavuz izler ile görme engellilerin alan kullanımı da kolaylaştırılmıştır.

(G) Güvenlik; Kaypak (2016)’ya göre; “Her kentlinin kentin her alanında gece ve gündüz güvenlik içinde olduklarını bilmeleridir”. Peyzaj tasarımında güvenlik, donatılar ve bitkisel tasarım aracılığıyla sağlanabilmektedir. Bartın Kenti’nin büyükşehirlerle oranla daha güvenli olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan tasarımlarda da güvenlik olgusu güçlendirilmeye çalışılmıştır. Her üç projede de farklı niteliklerde aydınlatma elemanları kullanılarak, gece güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bitkisel tasarımlarda yoğun bitkilendirmenin ortaya çıkarabileceği kapalı mekânlar azaltılmıştır. 2. öneri projede bulunan amfi, kapalı mekân hissi oluşturmaktadır ancak bu tasarımda da aydınlatma elemanları kullanılarak güvenlik hissi artırılmaya çalışılmıştır. Döşeme ve kent mobilyaları gibi donatılarda; kullanım güvenliği açısından iklim koşullarına uyumlu ve kullanıcı yoğunluğuna dayanıklı malzemelerin seçilmesine dikkat edilmiştir.

(K) Kimliklilik; genel olarak “Canlılar ya da nesnelere için ayırt edici, farklılığı yaratan özellikler”e sahip olma durumu olarak tanımlanabilmektedir (Robins ve Morley, 1997; Ulu ve Karakoç, 2004’ten). Her üç öneri de kimlikli olma durumu bakımından farklı niteliklere sahiptir. Birinci öneride tasarıma yön veren “Enerji” kavramı, donatılar aracılığıyla alana yansıtılmıştır. Kullanılan elektrikli şemsiyeler ve enerji panelleri, günümüz tasarım anlayışında sıkça yer verilen ve ekolojik çıktıları, alana ekonomik girdi olarak yansıyan güncel uygulamalardır. Ayrıca odak noktasında tasarlanan saat kulesi Bartın kent kimliğinin izlerini taşımaktadır. İkinci önerinin teması Bartın kent kimliğinden beslenerek oluşturulmuştur. Tasarım çizgilerinde, kullanımlarda, seçilen donatı ve malzemelerde Bartın’ın geleneksel özellikleri yansıtılmıştır. Üçüncü öneride kimlik, Cumhuriyet teması işlenerek kurgulanmıştır. Tasarımın omurgasını oluşturan ana aksta, kullanımlarda ve plastik objelerde Cumhuriyet teması yansıtılmıştır. Kimliğin bütüncül olarak algılanabilmesi amacıyla, mekânı kuşatan yapıların dış cephelerine yönelik de öneriler oluşturulmuştur. Yapılan tasarımlarda esas alınan temalar, kent kimliğini güçlendirmektedir.

(O) Okunaklılık; kentsel mekânların okunaklı kılınması anlamını taşımakta olup kentlerin daha yaşanabilir olması ve güvenlik ihtiyacının karşılanması ile doğrudan ilişkilidir (Kaplan, 2007; Tekel ve Özalp, 2016). Bir mekânın okunaklılığı, mekânın yakın çevresiyle olan bağlantılarının tanımlanmış olması, mekânda tasarlanan kullanımların birbirleriyle ilişkili ve uyumlu olması ile ölçülebilir. Ayrıca donatı elemanları da alan içi karmaşayı engelleme, kullanım kolaylığı sağlama ve kullanıcıyı yönlendirme işlevleriyle mekânın algılanabilirliğine katkı sunmaktadır. Kullanılan kentsel donatı elemanları arasında birlik olmasına da dikkat edilmelidir. Bu eksikliği gidermek amacıyla her üç projede de alan dışı ve alan içi yönlendirme, kullanımlar arasında uyum, bitkisel tasarımda sadelik ve işlevsellik ön planda tutulmuştur.

Kentsel planlama ve tasarım çalışmalarında estetik beklentilerin yanı sıra, bölgeye sağlanacak katkının (Ekolojik/Sosyo-kültürel/Ekonomik) da düşünülmesi, çevre ilişkilerinin ve alan içi kullanımların tanımlanması başarıyı artıracaktır. Bu bağlamda, peyzaj mimarlığı ve ilgili diğer meslek disiplinlerine sorumluluk düşmektedir.

Teşekkür

Bu çalışmanın bir bölümü 26-29 Nisan 2018 tarihinde Kastamonu’da gerçekleştirilen International Congress on Engineering and Life Science (ICELIS) kongresinde “Revision Suggestions for Landscape Design of Bartın City Square” başlıklı sözlü bildiri olarak sunulmuş ve bildiri özetleri kitabında yayınlanmıştır. Ayrıca dersi alan ve bu çalışmaya katkı sunan Sezgin KÖKSALDI, Novruz RECEPOV ve Hüseyin SEVEN’e teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Altuğ İ, Gülgün B (2005). Kentsel Dış Mekânlara Yönelik Yapısal Uygulamalardan; Drenaj, Sulama, Aydınlatma ve Döşeme Çalışmalarının Konak Meydanı ve Çevresi Düzenlemesi Örneğinde İrdelenmesi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 42 (3), 183-194.

2. **Bağbaşı G (2010)**. İstanbul Kent Meydanlarının Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi: Sultanahmet, Beyazıt, Taksim, Beşiktaş, Ortaköy Meydanı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın, 89 s.
3. **Erdönmez M E, Akı A (2005)**. Açık Kamusal Kent Mekânlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi e-Dergisi, 1 (1), 67-87.
4. **Kaplan H (2007)**. Kentsel Mekânların Erişebilirliği ve Okunaklılığını Sağlamada Kentsel Tasarımın Bir Bileşeni Olarak Engelsiz Tasarım. Dosya 04, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülten 46, 51-62.
5. **Kariminia S, Ahmad S, Saberi A (2015)**. Microclimatic Conditions of an Urban Square: Role of built environment and geometry. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 170, 718–727.
6. **Kaypak Ş (2016)**. Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4, 33, 35-50.
7. **Kuntay O (2006)**. Erişilebilirlik. TMMOB Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi, 1, 75.
8. **Küçükbaş E V (1991)**. Ege Bölgesi Koşullarında Sığ Topraklar Üzerinde Az Bakımla (Ekstansif) Bitkilendirme Olanakları Üzerinde Bir Çatı Bahçesi Örneğinde Araştırmalar. E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir.
9. **Lenzholzer S, Van Der Wulp N Y (2010)**. Thermal Experience and Perception of the Built Environment in Dutch Urban Squares. Journal of Urban Design, 15 (3), 375–401.
10. **Özer M N, Ayten M A (2005)**. Kamusal Odak Olarak Kent Meydanları. TMMOB Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi, 3, 96-103.
11. **Sağlık A, Sağlık E, Kelkit A (2014)**. Kentsel Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi: Çanakkale Kent Merkezi Örneği. 1. Uluslararası Kentsel Planlama-Mimarlık-Tasarım Kongresi Bildiriler Kitabı, Kocaeli, 8-11 Mayıs, 1023-1035.
12. **Tekel A, Özalp Y (2016)**. Mekânın Fiziksel ve Algısal Niteliğinin Yürünebilirliğe ve Mekânda Yürümeden Duyulan Memnuniyete Etkisi: Ankara Atatürk Bulvarı Örneği. TMMOB Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi, 26 (1), 40-50.
13. **TÜİK (2018)**. Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2017 Yılı Sonuçları. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>. Erişim tarihi: 21.09.2018.
14. **Ulu A, Karakoç İ (2004)**. Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi. Planlama Dergisi, 3, 59-66.
15. **Zakariya K, Harun N. Z, Mansor M (2014)**. Spatial Characteristics of Urban Square and Sociability: A review of the City Square, Melbourne. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 153, 678–688.